

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

28

kwietnia 2018

sobota

18:00

Oratorium Marianum

Tabula Rasa

Andrzej Bauer – dyrygent

Anna Staśkiewicz – skrzypce

Maria Sławek – skrzypce

Magdalena Bojanowicz – wiolonczela

Justyna Skoczek – fortepian preparowany

NFM Orkiestra Leopoldinum

Program:

Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788) *Koncert wiolonczelowy A-dur Wq 172, H 439*

[21']

I Allegro

II Largo

III Allegro assai

Thomas Larcher (*1963) *Ouroboros* na wiolonczelę i orkiestrę [20']

I Allegro

II Allegro infuriato

III Adagio – Allegro

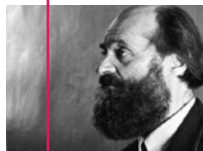
Arvo Pärt (*1935) *Tabula Rasa* [25']

I Ludus

II Silentium

C.Ph.E. Bach

A. Pärt

Pejzaż mistyczny i współczesny

Artur Bielecki

Carl Philipp Emanuel Bach to jeden z najciekawszych kompozytorów swojego czasu, drugi syn wielkiego Johanna Sebastiana Bacha i Marii Barbary Bach. Carl Philipp Emanuel nazywany bywa „Bachem berlińskim” lub „Bachem hamburskim” (przydomek te utatwiają nam orientację w rozbudowanym muzycznym rodzie Bachów). Jego życie przypadło na okres burzliwych przemian w sztuce i muzyce, na swoiste „przejście” od muzycznego baroku do klasycyzmu. Osiągnął duży sukces, stając się czołowym kompozytorem pośród grona muzyków skupionych wokół berlińskiego dworu króla Prus Fryderyka II.

„Bach berliński” wierzył w muzyczną „mowę uczuć”, stąd jego muzyka jest nie tylko świetnie skonstruowana (znać w tym rękę jego ojca, będącego dla niego nauczycielem i wzorem), lecz także pełna emocji, energii i życia. *Koncert wiolonczelowy A-dur* jest arcydziełem znakomicie ukazującym styl kompozytora. Składa się z trzech części, każda z nich ma własny charakter. Otwierające całość *Allegro* tętni energią połączoną ze swoistą gracją i doskonałym wycuciem formy. Część środkowa jest intymna w wyrazie, wiolonczela solo gra w niej niezwykle pięknie, przejmujące smutkiem i refleksyjnością frazy. Ostatnia część zaś zachwyca wielką potocznością, pełną radości, to już właściwie muzyczny klasycyzm, godny porównania z samym Mozartem.

Pochodzący z Innsbrucka Thomas Larcher jest reprezentantem współczesnej muzyki austriackiej. Studiował kompozycję i fortepian w Wiedniu. W 1994 r. zainicjował festiwal Klangspuren Schwaz, poświęcony muzyce współczesnej. Utwór *Ouroboros* na wiolonczelę i orkiestrę powstał w 2015 r., jest więc najnowszą kompozycją w programie dzisiejszego koncertu. Tytuł nawiązuje do starożytnego symbolu węża zjadającego własny ogon, symbolu charakterystycznego dla gnostyków i alchemików, często powracającego w kulturze. Dzieło trwa około dwudziestu minut i składa się z trzech części, z których druga stanowi kadencję przeznaczoną na wiolonczelę i fortepian. Partia wiolonczeli wtapia się w całość kompozycji, dlatego można jej przypisać funkcję bardziej strukturalną niż solową (wirtuozowską).

Arvo Pärt jest jednym z najbardziej oryginalnych i rozpoznawalnych kompozytorów współczesnych. Należałoby wręcz uznać sędziwego estońskiego twórcę za jednego z autentycznych mistrzów muzyki współczesnej. Artystów, którzy wypracowali własny

styl, własny język dźwiękowy i specyficzną postawę wobec sztuki. Twórczość Pärta wywołuje silny rezonans, jego idee muzyczne poruszają duży krąg słuchaczy, którzy nierzadko wyrażają wielki podziw dla kompozytora, a wręcz fascynację nim.

Pärt urodził się 11 września 1935 r. w Paide w Estonii. Po nauce w średniej szkole muzycznej dość późno, bo dopiero w 1963 r., ukończył studia kompozytorskie w konserwatorium w Tallinie. Studiował u Heino Ellera (1887–1970), wybitnego estońskiego kompozytora i pedagoga. Pärt przeżywał swoją młodość za czasów Związku Radzieckiego; pracował wówczas jako reżyser dźwięku w jednej z estońskich rozgłośni radiowych, a także odnosił pierwsze sukcesy kompozytorskie (w 1962 r. zdobył pierwszą nagrodę w zorganizowanym przez związek młodych kompozytorów konkursie w Moskwie). W 1980 r. czterdziestoletni twórca wyemigrował razem z rodziną do Wiednia, a po otrzymaniu niemieckiego stypendium zamieszkał w Berlinie. W Niemczech jego muzyka cieszy się wielkim uznaniem, podobnie w wielu innych krajach. Jak pisze Małgorzata Janicka-Stysz: „Pärt należy do grona najbardziej oryginalnych, zarazem kontrowersyjnych twórców 2. połowy XX wieku”.

Zanim wypracował swój dojrzały styl, przechodził okres młodzieńczych poszukiwań, które prowadziły go m.in. w kierunku neoklasycyzmu oraz dodekafonii. Jako człowiek religijny, odwołujący się chętnie do sfery sacrum, Pärt był zwalczany przez komunistyczną cenzurę w Związku Radzieckim. Na lata 1976–1980 przypadł okres szczególnej aktywności twórczej kompozytora, w tym właśnie czasie powstała *Tabula Rasa*, jedno z najciekawszych jego dzieł (rok 1977). *Tabula Rasa* to rodzaj „koncertu podwójnego” na dwoje skrzypiec (lub skrzypce i altówkę), orkiestrę smyczkową i fortepian preparowany. Według wskazówki kompozytora „forte-pian powinien być w miarę możliwości wzmocniony elektrycznie”. Dzieło zostało zadekretowane znakomitemu skrzypkowi Gidonowi Kremerowi.

Utwór jest dla słuchacza świetną okazją do zapoznania się ze stylem estońskiego twórcy. *Tabula Rasa* składa się z dwóch części: *Ludus* i *Silentium*. Od pierwszych taktów *Ludus* zwraca uwagę niezwyklej brzmieniem, wynikającym po pierwsze z obsady (jakże intrygująco wypadają smyczki z dźwiękami fortepianu preparowanego), a po drugie z użytego przez kompozytora materiału (proste, konsekwentnie powtarzane motywy). Powtarzalność prostych formuł zbliża utwór – pozornie – do nurtu *minimal music*, ale Pärt osiąga znacznie większą głębię, wcale

nie interesuje go minimalizm. Wręcz przeciwnie, dąży raczej do osiągnięcia mistycznej kontemplacji i maksymalnej koncentracji. Orkiestra reprezentuje aspekt statyczny, skrzypce solo zaś element ruchu, niepokoju; fortepian to komentuje, uzupełnia. Pod koniec części *Ludus* dochodzi do dramatycznej kulminacji, wzbogacenia faktury i narastania ruchu. Druga część, *Silentium*, rozpoczyna się bardzo tajemniczo. Jest to rozbudowana muzyczna medytacja, pełna ascezy, mistycyzmu i prostoty. Mamy wrażenie „zatrzymania czasu”, w pierwszych skrzypkach solo dominują bardzo długie dźwięki, podczas gdy drugie skrzypce dyskretnie komentują ten fragment. Co ciekawe, w tym dość rozbudowanym utworze Pärt ani na moment nie traci uwagi słuchacza i ciągle trzyma go w napięciu.

Andrzej Bauer, fot. Tomasz Kulak

Andrzej Bauer

Wiolonczelista i dyrygent. Zdobywca pierwszej nagrody w Międzynarodowym Konkursie ARD w Monachium, laureat Międzynarodowego Konkursu Muzycznego „Praska Wiosna”, nagrody Parlamentu Europy i Rady Europejskiej oraz nagród Związku Kompozytorów Polskich i Ministra Kultury za wkład w propagowanie muzyki współczesnej. Ukończył studia pod kierunkiem K. Michalika, a uzupełnił je, pracując m.in. z A. Navarra, M. Sádlem oraz D. Szafranem podczas licznych kursów mistrzowskich. Odbił dwuletnie studia w Londynie w klasie W. Pleetha jako stypendysta W. Lutosławskiego. Andrzej Bauer wykonuje obszerny repertuar obejmujący wiele dzieł muzyki najnowszej, w tym liczne utwory specjalnie dla niego skomponowane. Artysta jest założycielem Warszawskiej Grupy Cellonet. Współpracuje z wybitnymi twórcami, inspirując powstawanie utworów na wiolonczelę solo i media elektroniczne (*Cellotronicum*). Jest profesorem sztuk muzycznych – prowadzi klasy wiolonczeli na Uni-

wersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina oraz na Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Coraz więcej czasu poświęca dyrygowaniu, komponowaniu i improwizowaniu muzyki.

Anna Staśkiewicz

Laureatka wielu nagród w licznych konkursach muzycznych, m.in. III nagrody w XIII Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym im. H. Wieniawskiego w Poznaniu w 2006 r. (podczas tego konkursu została uhonorowana także nagrodą za najlepsze wykonanie koncertu skrzypcowego W.A. Mozarta oraz nagrodą słuchaczy Programu 2 PR) oraz I nagrody i nagrody specjalnej w V Międzynarodowym Konkursie im. K. Szymanowskiego w Łodzi. Skrzypaczka koncertowała w Albanii, Austrii, Brazylii, Bułgarii, Chinach, Estonii, Francji, Gruzji, Japonii, Niemczech, Rosji, Rumunii, Słowacji, Szkocji, Szwajcarii, Szwecji, Turcji, USA, we Włoszech, na Ukrainie, Litwie i Łotwie, a także w wielu miastach Polski. Jako solistka występowała na estradach wielu renomowanych sal, takich jak m.in. Teatro Municipal de São Paulo, Kaisersaal we Frankfurcie nad Menem, Raitt Recital Hall w Malibu, Hatch Recital Hall w Nowym Jorku, Eastman School of Music w Rochester, Grossmünster w Zurychu, Kioi Hall w Tokio, Aula UAM w Poznaniu, Filharmonia Narodowa w Warszawie, Studio Koncertowe Polskiego Radia im. W. Lutosławskiego w Warszawie, Zamek Królewski w Warszawie. Anna Staśkiewicz jest sześciokrotną stypendystką Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, stypendystką Yamaha Music Foundation of Europe oraz laureatką programu stypendialnego „Młoda Polska”. Od 2015 r. pracuje w orkiestrze Sinfonia Varsovia na stanowisku koncertmistrza.

Maria Stawek

Jest solistką i kameralistką. Występowała w Polsce, a także w Niemczech, Izraelu, Wielkiej Brytanii, Brazylii, Belgii, USA, we Włoszech i Francji oraz na Ukrainie. Od 2007 r. tworzy duet z pianistą P. Różańskim. W 2012 r. ukazała się ich debiutancka płyta z sonatami R. Schumanna oraz S. Prokofiewa (Agencja Koncertowo-Wydawnicza „Castello”), a w 2015 r. – kolejny album, na którym znalazły się dzieła na skrzypce i fortepian M. Weinberga (CD Accord). W sezonie 2017/2018 Maria Stawek jest artystką rezydentką w Filharmonii Krakowskiej. W latach 2010 i 2013 była stypendystką Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 2011 r. otrzymała stypendium Prezydenta Miasta Krakowa dla Młodych Twórców Kultury, jest także laureatką nagrody Solti Foundation U.S. W 2018 r. otrzymała stypendium z programu „Młoda Polska”. Maria Stawek kształciła się

pod kierunkiem wybitnych muzyków: W. Kwaśnego i D. Schwarzberg. Uzupelniała też swoje umiejętności pod okiem takich artystów, jak: K. Danczowska, M. Vengerov czy W. Witkomirska. Od 2011 r. jest wykładowcą Akademii Muzycznej w Krakowie (pracuje tam na stanowisku asystenta), gdzie w 2015 r. uzyskała stopień doktora sztuk muzycznych. Artystka gra na instrumencie Charles'a Francois Ganda z pracowni Nicolasa Lupota (Paryż 1817).

Magdalena Bojanowicz

Jest laureatką wielu nagród w konkursach wiolonczelowych w Warszawie, Krakowie, Opawie, a także – wraz z M. Koztowskim – I nagrody w Międzynarodowym Konkursie Muzyki Kameralnej w Częstochowie. Studiowała u A. Orkisz i A. Bauera, a obecnie kontynuuje swoją edukację na studiach II st. w Universität der Künste Berlin w klasie J.P. Maintza. Swoje umiejętności doskonaliła na kursach pod okiem takich artystów, jak J. Berger, K. Michalik, Ph. Muller, A. Noras, C. Reichardt czy V. Yagling. Jako solistka występowała pod batutą takich dyrygentów, jak G. Tchitchinadze, D. Smith, M. Moś, M. Klauza, T. Wojciechowski, J. Kosek, M. Nesterowicz, P. Przytockki, W. Rodek, E. Kovacic, podczas takich festiwali, jak Warszawska Jesień, Musica Polonica Nova i Festi-

wał Smyczkowy „Mistrzowie polskiej wiolinistyki”. Współtworzy Warszawską Grupę Cellonet prowadzoną przez A. Bauera.

Justyna Skoczek

Korepetytor operowy i pianistka. Absolwentka Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie W. Obidowicza. W latach 2003–2012 pracowała w Operze Wrocławskiej, biorąc udział w przygotowaniu niemal wszystkich inscenizacji, a szczególnie premier i prapremier polskich oper XX i XXI w. na wrocławskiej scenie – m.in. *Króla Rogera* K. Szymanowskiego, *Raju utraconego* K. Pendereckiego, *La liberta chiama la liberta* E. Knapika, *Pałapki* Z. Krauzego, *Ogrodu Marty* C. Duchnowskiego. Współpracuje z Operą Wrocławską, Teatrem Wielkim w Łodzi, Teatrem Wielkim – Operą Narodową w Warszawie. Brała udział w pracach Teatru Polskiego we Wrocławiu nad wystawieniem w całości *Dziadów* A. Mickiewicza w reż. M. Zadary. Współpracuje z instrumentalistami i śpiewakami, wykonując muzykę kameralną XX i XXI w. Z sopranistką E. Vesin i kontrabasistą P. Jabtczyńskim współtworzy powstałe w 2014 r. Square Music Trio. Od 2001 r. jest wykładowcą Wydziału Wokalnego Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

